

stichting

Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen

Activiteitenverslag 2019 en –plan 2020

2019 heeft zich gekenmerkt door tal van activiteiten en openstellingen die de basis vormen voor de toekomst van Calorama, conform de doelstelling van de ANBI-stichting, als plek voor culturele samenkomst, uitdieping van de historie van de buitenplaats en doorlopende locatie voor educatie en als onderdeel van de historie van Noordwijk en haar historische dorpskern, waarbij structureel gewerkt wordt aan het herstel van Park en haar opstallen, naar haar oorspronkelijke vorm en functie.

Groenbeheer:

In 2012 heeft de heer baron Taets van Amerongen van Renswoude door Stichting In Arcadië het Beheerplan Buitenplaats Calorama (Amersfoort 2012) laten opstellen waarin het streefbeeld voor de als rijksmonument beschermde tuin- en parkaanleg van Calorama is vastgelegd. Het beheerplan vormt het "groene testament" van de heer Baron Taets van Amerongen van Renswoude. Het doel van het beheerplan is de instandhouding van de cultuurhistorisch waardevolle aanleg. Tevens bevat het beheerplan een aantal herstelprojecten voor het herstel van historische aanleg. Het beheerplan is door de Minister van EL&I en de Minister van OCW passend verklaard voor de verzekering van het behoud van de historische tuin- en parkaanleg.

In het voorjaar van 2018 is door de Gemeente Noordwijk, het Cluster Duin- en Bollenstreek en de Stichting Calorama een overeenkomst getekend met betrekking tot de restauratie en herinrichting van de historische parkaanleg van Calorama. Met subsidie van provincie, waterschap, gemeente en een eigen bijdrage zal de restauratie van het park in de periode 2018-voorjaar 2021 gerealiseerd worden.

Voor het verder uitwerken, het coördineren en begeleiden van de restauratie en herinrichting is vanaf april 2018 een opdracht gegeven aan Luc van Dam van Limes Landschapsadvies i.s.m. stichting In Arcadië / de heer Peter Verhoeff. De uitvoering wordt verzorgd door Blaauwendraat Landschapsverzorging, Marco Hulsenbosch en het Wellant College.

De voorbereidingswerkzaamheden die vanaf dat moment plaats hebben gevonden zijn:

- Een actualisering van de inventarisatie huidige situatie, incl. verfijning. Hierbij zijn van de aan te pakken gebieden de bomen geïnventariseerd en de ondergronden nauwkeuriger samengesteld. Een aantal deelgebieden zijn ingemeten om de planvorming de gewenste nauwkeurigheid te geven.
- Aanvraag kapvergunning. Voor de te kappen bomen is een vergunning aangevraagd. De vergunning is in oktober 2018 ontvangen.
- Opstellen notitie boomcontrole flora en fauna. Gericht op de kapwerkzaamheden en onderdeel van de vergunningsaanvraag.
- Controle boomvitaliteit enkele bomen. Uitgevoerd voor de veiligheid van de bezoekers.

- Wijziging aanvraag. Met de uitwerking van de plannen zijn enkele verbeterpunten aan het licht gekomen, die nog niet in de eerdere raming waren meegenomen. Het betreft zowel extra werkzaamheden als meevallers. De wijzigingen zijn met de gemeente Noordwijk gecommuniceerd en door de subsidieverleners goedgekeurd.
- De wijzigingen betreffen:
  1. Verbeteren (waterdicht maken) kleibodem ronde vijver;
  2. Aanbrengen ringleiding irrigatie en suppletie;
  3. Verbeteren laan tussen hoofdhuis en koetshuis;
  4. Meenemen omgeving koetshuis en garage;
  5. Andere aanpak bestrijding Japanse duizendknoop;
  6. Andere aanpak watergeven plantgoed en inboet.
- Voor diverse deelprojecten zijn werkomschrijvingen en werktekeningen gemaakt.
- Voor diverse deelgebieden zijn beplantingsplannen in voorbereiding.

Uitvoering 2019

In het afgelopen jaar zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Opruimwerkzaamheden. Dit betreft vooral diverse ongewenste beplantingen zoals het opschot van iepen en esdoorns. Deels is dit in handkracht uitgevoerd, en deels met graafmachine met knipper. De vrijgekomen gebieden zijn in het voorjaar van 2019 beplant met een historisch verantwoord assortiment. Dit betreft onder meer de heesterborder bij de rozentuin, de houtwal naast de moestuin en de zij tuin naast het erf.
- Begin 2019 stuitten werklieden tijdens herstelwerkzaamheden aan de historische tuinmuur op landgoed Calorama op een verscholen put in de achtertuin van huis Calorama. Van deze vondst is direct melding gemaakt bij de Gemeente Noordwijk en Erfgoed Leiden en omstreken. Archeologen in opleiding, Barteld de Jong jr. en Carlo Manuels, hebben de gedeeltelijk blootgelegde brokstukken uiterst voorzichtig bestudeerd en hebben geconcludeerd dat het hoogstwaarschijnlijk om een beerput uit de 17e en 18e eeuw gaat. Dit is bevestigd door dé kenner op het gebied van beerputten, Dr. Roos van Oosten.
- Dunning houtwallen. Een aantal houtwallen zijn gedund. Dit is voornamelijk door de leerlingen van het Wellant College uitgevoerd.
- In 2019 is er door o.a. het Wellant College heel veel aandacht besteed aan het handmatig "uitroeien" van de Japanse duizendknoop. De Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) wordt tot de meest invasieve exoten gerekend. Is de plant eenmaal gevestigd, dan is hij zeer moeilijk weer weg te krijgen. Door zijn sterke groeikracht worden inheemse plantensoorten verdrongen. De sterke wortelstokken en stengels van de Japanse duizendknoop zijn in staat om schade te veroorzaken aan gebouwen, leidingen en wegen. Door systematisch de plant met wortel en al te verwijderen, is het stuk waar de Japanse duizendknoop zich bevond helemaal schoon. De Japanse duizendknoop is apart afgevoerd en vernietigd.

Gebouwenbeheer:

Aansluitend aan de dakrenovatie van de garage is de houtloods gerenoveerd en het asbest verwijderd

In november 2016 is door de Stichting t.b.v. de tuinmuur een subsidieverzoek opgesteld en ingediend bij de erfgoedtafel Landgoederenzone.

Met subsidie van de provincie, gemeente en waterschap en een eigen bijdrage kan de restauratie van de 12 meter lange en 2,5 meter hoge rond gebogen tuinmuur gerealiseerd worden. De tuinmuur was in slechte staat (scheuren in muur en fundering, stucwerk deels verdwenen) door de groei van twee bomen. In 2018 heeft het bestuur de definitieve subsidietoezegging ontvangen en zijn wij aangevangen met de restauratiewerkzaamheden. Op 2 november 2019 heeft mevrouw De Zoete (gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland) samen met de heer Van den Berg (Wethouder Kunst & Cultuur en Monumenten) de tuinmuur onthuld.

In november 2016 is door de Stichting t.b.v. het Koetshuis een subsidieverzoek opgesteld en ingediend bij de erfgoedtafel Landgoederenzone. Met subsidie van de provincie en Prins Bernhard Cultuurfonds en een eigen bijdrage is dit project in november 2019 gerealiseerd. Belangrijk onderdeel van de restauratie vormde het handhaven van de nog grotendeels aanwezige authentieke 19e-eeuwse onderdelen (paardenstallen, tuigenwandbetimmering etc..) en het herstellen van ontbrekende onderdelen. Mevrouw De Zoete heeft tevens op 2 november j.l. onder grote belangstelling het Koetshuis officieel "geopend".

Begin 2018 heeft het bestuur Con-C opdracht gegeven een haalbaarheid studie m.b.t. het rijk monumentale Rosemarijnschurencomplex uit te voeren. Om de mogelijke transformatie van het gebouwencomplex met de Rosemarijnschuur, twee pakhuizen en de Bollenschuur goed in beeld te brengen, is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd. Voor dit haalbaarheidsonderzoek is een subsidie aangevraagd en verkregen van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

In eerste instantie is een totaalconcept voor wonen en/of werken als onderdeel van de buitenplaats in het gebouwencomplex opgesteld. Daarbij is gekeken naar de cultuurhistorische waarde van het complex, de zelfstandige onderdelen, gemeentelijke randvoorwaarden en constructieve (on)mogelijkheden en ook ruimtelijke aspecten zoals ontsluiting en parkeren. Alle input is verwerkt tot een haalbaar en realistisch totaalconcept voor de transformatie van het gebouwencomplex.

Medio 2019 heeft het bestuur CON-C; proces begeleider, de opdracht gegeven om n.a.v. de haalbaarheidsstudie "een principeverklaring" aan te vragen bij de gemeente.

Op 24 augustus werden we opgeschrikt door enorme rookontwikkeling op het landgoed. Er bleek brand te zijn ontstaan in de in het voorjaar van 2019 gerenoveerde houtloods. Dankzij zeer adequaat reageren van de hulpdiensten was het vuur gelukkig snel onder controle. De schade is beperkt tot de houtopslag welke geheel zal worden teruggebracht in zijn oorspronkelijke stijl.

Autocollectie:

De autocollectie is door de heer baron Taets van Amerongen van Renswoude ondergebracht in de stichting en dient overeenkomstig de opdracht van de heer baron Taets van Amerongen van Renswoude, blijvend deel dient uit te maken van het Landgoed. Ten behoeve van het beheer zijn enkele (onderhoud)reparaties uitgevoerd. De auto's verkeren in uitstekende staat en zullen met regelmatig onderhoud en geregeld gebruik, zonder veel kosten, een belangrijk onderdeel van de collectie blijven vormen. Diverse auto's uit de collectie zijn afgelopen jaar verschillende malen om niet ter beschikking gesteld.

Hoe deze historische collectie verder in te zetten in de totale presentatie van Calorama wordt door het bestuur nog nader overdacht.

Waarschijnlijk zal dit ook vanzelf vorm krijgen indien de stallingsgarage en het Koetshuis zodanig aangepast zijn dat beide accommodaties onderdeel vormen in het openstellingsbeleid van Calorama voor grotere ontvangsten en gezelschappen.

Bestuur:

In 2019 hebben 13 Bestuursvergaderingen plaatsgevonden waarvan 4 in aanwezigheid van de Raad van Toezicht.

Het dagelijks bestuur, de heren De Jong, Ruijs en Bonnike, verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken op Calorama, komt twee wekelijks bijeen. In de praktijk zijn zij dagelijks aanwezig op Calorama en worden alle activiteiten door het dagelijks bestuur georganiseerd, begeleid en gecontroleerd.

Financiën:

Per 27-3-2020 was de concept jaarrekening 2019 gereed en zijn wij ondanks grote investeringen in herstel het Koetshuis en Park restauratie, mede dankzij een goed beleggingsjaar, niet ingeteerd op ons vermogen.

De definitieve jaarrekening 2019 is gecontroleerd en goedgekeurd door de accountant en is, de door de ANBI voorgeschreven publicatie voor Vermogensfondsen, op de website geplaatst.

Vrijwilligers:

Tot onze grote genoegen hebben wij mogen ervaren dat veel lokale organisaties en individuen bereid zijn geheel vrijwillig te werken aan het onderhoud in de tuin en park, aan publicaties en het organiseren van evenementen.

Het is hartverwarmend, maar vraagt ook om enige structurering, immers op basis van vrijwilligers alleen bereiken wij uiteindelijk ons doel (het uitvoeren van de werkzaamheden in het beheerplan) niet.

Tevens vraagt de aansturing van de vrijwilligers ook om de inbreng van op buitenplaatsen ervaren hoveniers. De vrijwilligers waarmee op regelmatige basis wordt samengewerkt zijn Het Wellant College (deze hoveniersopleiding is nagenoeg wekelijks werkzaam op Calorama waarbij Calorama geldt als opleidings- en examenlocatie), Kunstklank, Hein Verkade, Rozentuin "club" Kunstklank, De Oude Dorpskern, Genootschap Oud Noordwijk en nog vele anderen.

Verbouwingen/onderhoud:

In 2020 moet het dak van de bijkeuken vernieuwd worden en zal het onderhoudsplan t.b.v. het vastgoed zijn opgesteld en de eerste onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd.

Duurzaamheid

Na in de eerste jaren veel aandacht gegeven te hebben aan het verlagen van de energiekosten op Calorama is er een plan in ontwikkeling om voor wat betreft het elektragebruik energieneutraal te worden. Het bestuur had voor 2019 een budget vrijgemaakt om hier een onderzoek naar te laten verrichten. Dit onderzoek wordt medio Q2 / 2020 afgerond. O.b.v. dit onderzoek zal het bestuur verdere stappen ontwikkelen om het landgoed energieneutraal te maken.

Evenementen/openstellingen:

In het afgelopen jaar hebben vele activiteiten met kleine/grotere gezelschappen en besturen op Calorama plaatsgevonden.

- Boekenweekwandeling
- Start van de Noordwijkse Kunstroute
- Ontvangst sociëteit Warmond
- Vijf rondwandelingen o.l.v. "De Oude Dorpskern"
- Ontvangst KunstKlank vrijwilligers
- St. Jeroens Ommegang o.l.v. RK St. Jeroen
- Deelname Open Monumentendag
- Kinderkerst wandeling
- Ontvangst Stichting Landgoedvrienden
- Wellant College lessen en examens
- Facilitaire ondersteuning KunstKlank

Een vaste agenda van jaarlijkse activiteiten begint zich te vormen, temeer daar Noordwijk een rijk en veelzijdig cultureel leven kent. Terugkerende openstellingen en voorstellingen zullen plaatsvinden in het kader van Monumentendag, Kunstklank, de sterfdag van St Jeroen en de hierbij behorende Ommegang op het Landgoed/Jeroensveld alwaar hij in de negende eeuw door de Noormannen werd vermoord.

Met recht kan gezegd worden dat Calorama, na decennia lang afgesloten te zijn geweest voor het publiek, steeds meer in het culturele leven wordt opgenomen.

Media & Website:

In 2019 is onze website wederom "up to date" gehouden met inachtneming van de voorwaarden die gelden voor een ANBI Stichting. Alle werkzaamheden, publicaties, activiteiten ed. worden op deze site actueel in beeld gebracht. Daarnaast heeft het bestuur een Instagram en facebookaccount aangemaakt.

Interieur/aankopen/bruiklenen:

De collectie van meubels, serviezen en zilveren gebruiksvoorwerpen, die al eeuwen aan Calorama zijn verbonden, verkeren in een goede tot uitstekende staat. Enkele kleine restauraties daargelaten zijn hiervoor geen investeringen noodzakelijk.

Anbi:

De dagelijkse immateriële maatschappelijke productie van Stichting CET is substantieel maar blijkt niet uit de financiële verslaglegging/ en staat los van baten en lasten. Als niet-financiële baten worden elke dag rust, ruimte, beleving, CO2 binding en biodiversiteit van flora en fauna 'geproduceerd' in onze NSW-gerangschikte bossen, natuur en landschap te Renswoude en in de parkaanleg van Calorama te Noordwijk.

De belevingswaarde van de medemens wordt mede gediend door de kwalitatieve openstelling van Calorama en de NSW-rangschikking van een aanmerkelijk deel van onze bossen, natuur en landschap te Renswoude.

Gelet op het aantal openstellingen en de culturele en educatieve activiteiten alsmede de toekomstplannen staat Calorama in de publieke belangstelling. Dit zal door het Bestuur verder zorgvuldig worden uitgebouwd met zowel wisselende activiteiten als steeds terugkerende evenementen.

Het grote voordeel van de buitenplaats Calorama is dat het een belangrijke rol heeft gespeeld in diverse perioden, zowel rond St. Jeroen als in de kruiden- en bollenteelt, beide zaken die de historie van Noordwijk-Binnen hebben bepaald.

Renswoude:

In 2019 is het digitale beheersysteem voor de NSW-gronden in Renswoude opgeleverd. Dit digitale systeem, genaamd Betula beheer, helpt het stichtingsbestuur de natuurterreinen op een goede, eenvoudige en efficiënte manier te beheren. De nadruk in het beheer ligt op het behoud en herstel van de natuurwaarden.

Via het beheerprogramma wordt het inplannen, bijhouden en verantwoorden van beheermaatregelen eenvoudiger. Met behulp van duidelijke kaarten en overzichtelijke tabellen is er snel inzicht in het beheer. Het beheersysteem zal tevens vanaf 2020 gebruikt gaan worden voor de verantwoording van beheersubsidies in het kader van de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer.

In 2018 is er in opdracht van de provincie Utrecht een flora en fauna inventarisatie uitgevoerd op landgoed Wagensveld-Daatselaar. De uitkomsten van dit onderzoek onderstrepen de grote natuurwaarden van het landgoed. Zo zijn er onder andere 16 soorten libellen aangetroffen, zes soorten sprinkhanen (waarvan van twee soorten Wagensveld-Daatselaar de enige vindplaats in de provincie Utrecht is), acht soorten vlinders, levendbarende hagedis, heidekikker, kleine watersalamander en das. Onder de flora zijn de vleesetende planten kleine zonnedauw, ronde zonnedauw, wilde gagel, akkerviooltje, waterviolier etc.. Voor een volledig overzicht zie www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/flora-fauna/resultaten/.

Op landgoed Wagensveld-Daatselaar zijn sinds 2017 diverse natuurprojecten opgestart en afgelopen jaar voortgezet. Hierbij valt te denken aan: het kleinschalig en handmatig verschralen van een met pijpenstrootje dichtgegroeid heideveld. Met het handmatig 2x per jaar maaien en afvoeren van het gras verschraalt de bodem en kan de heide zich herstellen..

In een aantal bosvakken is sprake van veel opslag van Amerikaanse vogelkers. De Amerikaanse vogelkers is een agressieve exoot die het zeer goed doet in Nederland en andere bomen en heesters verdringt wat leidt tot verlies natuurwaarden en biodiversiteit. In 2018 is een begin gemaakt met de prunusbestrijding. In 2019 is dit gecontinueerd en uitgebreid en dit zal ook in 2020 worden voortgezet.

Verder is er aangevangen met het vrijzetten van monumentale eiken door het weghalen van Douglas sparren en is er een broedplaats gecreëerd voor de ringworm. Om ook de insecten en de verdere biodiversiteit verder te stimuleren zijn in 2019, net als in 2018, op Wagensveld twee akkers met bloemrijk graszaad ingezaaid. Dit zal in 2020 worden gecontinueerd.

In 2019 is door Stichting Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen gestart met het opstellen van een investeringsplan voor het herstel van een heideterrein op Landgoed Wagensveld-Daatselaar. Naar verwachting wordt het investeringsplan voorjaar 2020 afgerond en zal als basis dienen voor een subsidieaanvraag bij de Provincie Utrecht.

In 2019 heeft Stichting Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen een beheervergoeding aangevraagd voor het natuurbeheer op Landgoed Wagensveld-Daatselaar in de regeling Subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer (SNL). De beheervergoeding is aangevraagd voor de lopende verordening en geldt nog voor 2020 en 2021.

Om voor deze beheervergoeding in aanmerking te komen moet Stichting Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen in 2020 gecertificeerd natuurbeheerder zijn. Hiertoe is door de stichting in 2019 een individueel kwaliteitshandboek conform de normen van stichting Partner (certificering particulier natuurbeheer) opgesteld. Dit kwaliteitshandboek voor Wagensveld bevat een inventarisatie van de natuurbeheertypen op de gronden van de stichting volgens het Natuurbeheerplan van de Provincie Utrecht. In totaal betreft het 22 percelen verdeeld over 5 beheertypen (o.a. bos, heide, ven en zoete plas) met een totale oppervlakte van 39,08 ha. Per perceel zijn de beheerdoelen en beheermaatregelen vastgelegd.

De stichting heeft zich aangesloten bij het Natuurcollectief Utrecht Oost. Het Natuurcollectief heeft de aanvraag verzorgd. De certificering is in 2019 in behandeling genomen. Naar verwachting zal Stichting Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen medio 2020 het certificaat gecertificeerd natuurbeheerder ontvangen.

SNL-agrarisch natuurbeheer

In 2019 heeft Stichting Calorama-Everwijn-Taets van Amerongen een beheervergoeding aangevraagd voor het agrarisch natuurbeheer op Wagensveld in de regeling Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer 2017 (SNL). De beheervergoeding is aangevraagd voor de lopende verordening en geldt nog voor 2020 en 2021. De stichting heeft hiertoe een beheerovereenkomst gesloten met het Agrarisch Natuur Collectief Utrecht Oost. Het Agrarisch Natuur Collectief Utrecht Oost heeft de aanvraag verzorgd. Hiertoe is voor Wagensveld in 2019 een inventarisatie van de natuurbeheertypen op de gronden van de stichting volgens het Natuurbeheerplan van de Provincie Utrecht opgesteld. In totaal betreft het 54 verschillende agrarische landschapselementen variërend van hakhoutbosjes, solitaire bomen, knobomen, houtwallen en houtsingels. Per element zijn de beheerdoelen en beheermaatregelen vastgelegd voor de komende jaren.

Agrarisch Natuur Collectief Utrecht Oost is gecertificeerd. Door de beheerovereenkomst valt Stichting Calorama -Everwijn-Taets van Amerongen onder deze certificering.

Contacten met Gemeente(n):

Een goede samenwerking met de Gemeente Noordwijk is noodzakelijk om onze doelstellingen (zie financieel beleidsplan) te kunnen realiseren. Tevens is de medewerking van de Gemeente gewenst om voor de Rozemarijnschuren de bestemming in woonfunctie te wijzigen en, zoals van oudsher historisch verantwoord, bij het totale Landgoed te betrekken. Deze opstallen en terrein inrichting zijn van grote historische waarde voor deze buitenplaats.

Concrete aktiepunten/ activiteitenplan 2020

- 1) Opstellen en concretiseren meerjaren onderhoudsplan
- 2) Afronden aanvraag principeverzoek Rozemarijnschuur
- 3) Verder ontwikkelen & concretiseren Rozemarijnschuur
- 5) Monitoren en uitvoeren parkrestauratie Calorama
- 6) Afplaggen grond, ca. 3 Ha, in Renswoude t.b.v. heide groei
- 7) In 2020 zal het Betula-beheersysteem worden uitgebreid met de landbouwgronden behorend bij Landgoed Wagensveld-Daatselaar.

In 2020 zal naar verwachting het investeringsplan voor het herstel van een heideterrein op Landgoed Wagensveld-Daatselaar worden afgerond waarna in het najaar van 2020 het herstel van de heide met subsidie van de Provincie Utrecht zal worden uitgevoerd.

- 8) Onderzoek aanpassen waterhuishouding park en vijvers
- 9) Afronden energie neutraal onderzoek
- 10) Onderhoud buiten schilderwerk Calorama

Noordwijk, 1 juni 2020